

BULLETIN

SLOVENSKEJ BOTANICKEJ SPOLOČNOSTI
pri Slovenskej akademii vied

Ročník 9

Číslo 2

Floristika

nie je nový - rok 10/1 - 1987

Chamorchis alpina - nový druh pro Červené vrchy /Západné Tatry/.

Při studiu rodu *Euphrasia* v Červených vrších jsem 21.8.1987 překvapivě našel 9 kvetoucích jedinců vstavačku alpínského. Tito jedinci rostli v pěti skupinkách na velmi malé ploše. Prohledal jsem i nejbližší okolí, ale druh jinde nalezený nebyl. Lokalita druhu se nachází na jihovýchodně exponovaných svazích hřebenu mezi Tomaňovským sedlem a předvrcholem Temniaku. Bližší lokalizaci záměrně z ochranných důvodů neuvádím.

Vstavaček alpínský tu roste v polozapojeném spoločenstvu svazu *Caricion firmae*. Na mikrolokalitě a v nejbližším okolí byly nalezeny tyto druhy vyšších rostlin, které uvádím pro ilustraci a srovnání s výskytem druhu v Belanských Tatrách: *Biscutella austriaca* subsp. *austriaca*, *Gentianella* sp., *Leucanthemum vulgare* subsp. *alpicola*, *Crepis jacquinii*, *Saxifraga paniculata*, *S. aizoides*, *Campanula tatrae*, *Sesleria* sp., *Leontodon hispidus* agg., *Lotus corniculatus* subsp. *alpicola*, *Thesium alpinum*, *Bistorta vivipara*, *Anthyllis* sp., *Euphrasia salisburgensis*, *E. tatrae*, *Avenella flexuosa*, *Helianthemum grandiflorum* agg., *Carex sempervirens* agg., *Hedysarum hedysaroides*, *Selaginella selaginoides*, *Salix alpina*, *Parnassia palustris*, *Pedicularis verticillata*, *Phyteuma orbiculare* subsp. *flexuosum*, *Pulsatilla alba*, *Androsace chamaejasme*, *Dryas octopetala*, *Scabiosa lucida* subsp. *lucida*, *Potentilla aurea*, *Poa alpina*.

Chamorchis alpina je u nás s jistotou rozšířen jen v Belanských Tatrách. /F. Procházka, V. Velíšek: Orchideje naší přírody, Praha, 1983, s. 163/. Nová arela tohoto arkticko-alpínského geoelementu v Západních Karpatech je velmi zajímavá. Je výsledkem jen recentního zánosu diaspor z Belanských Tater nebo byl druh na území přehlížen? Druhá možnost je velmi pravděpodobná pro celkovou nespádnost druhu. Případné nové nálezy tohoto druhu v území mohou více přispět k řešení této otázky.

V. Mikoláš

Poznámka redakcie:

Prosíme čitateľov Bulletinu, aby stránky tohto časopisu využili na publikovanie nových nálezísk rastlinných druhov z územia Slovenska. Každý nový údaj by mal poskytnúť presnú informáciu o lokalite, bližší údaj o geografickej polohe /mesto, obec, osada/, expozícii, nadmorskú výšku, stručnú ekologickú a podľa možnosti aj fytoocenologickú charakteristiku. Zverejnené údaje o výskyte sa využijú pri vypracúvaní rozšírenia v diele Flóra Slovenska.

Z o ž i v o t a s p o l o č n o s t i

=====

Medzinárodné sympóziu „Progress in Algal Taxonomy”

Pod zéštitou SAV a v rámci neoficiálneho programu u pred zahájením Botanického kongresu v záp. Berlíne sa v dňoch 15.-19.6.1987 uskutočnilo v DVP SAV v Smoleniciach medzinárodné sympóziu „Progress in Algal Taxonomy”, ktoré organizovala algologická sekcia SBS v spolupráci s algologickou sekciou ČSBS, ÚEBE CBEV SAV a PFUK. Sympózia sa zúčastnilo 67 odborníkov z 21 krajín, z toho zo socialistických štátov 35 /z ČSSR 20/ a z nesocialistických štátov 32. Odznelo 25 prednášok a prezentovalo sa 20 posterov. Vedecký program sa skladal z troch častí: /i/ taxonomické problémy v algológii všeobecného charakteru, /ii/ taxonómia jednotlivých skupín siníc a rias vrátane jednodňového workshopu o zelených riasach a /iii/ moderné metódy pri taxonomickom vyhdnocovaní /štatistické, numerické a grafické metódy, aplikácia počítačov ap./. Počas sympózia bola výstavka najnovšej algologickej literatúry, ktorú dali k dispozícii vydavateľstvá VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, E. Schweizerbart sche Verlagsbuchhandlung, Stuttgart a VEDA, Bratislava. Na záver akcie sa poriadala exkurzia na termálne žriedla v Piešťanoch a pre 23 zahraničných účastníkov postsympóziové exkurzia do biosferickej rezervácie UNESCO Třeboňská pánev /19.-25.6.1987/.

Toto sympóziu bolo v poradí už tretie na medzinárodnej úrovni, ktoré organizovala algologická sekcia SBS v Smoleniciach. Bohatá účasť popredných svetových vedcov svedčí o mimoriadnom záujme o tieto akcie u nás a tiež o dobrom mene čs. povojnovej algologickej školy v zahraničí. Budúce sympóziu sa plánuje na rok 1990 a venuje sa problematike klasifikácie zelených rias.

F. Hindák

Exkurzia v Maďarsku

1.-4. júla 1987 sa uskutočnila zaujímavá botanická exkurzia, ktorú organizovala Sekcia pre výskum synantropnej flóry a vegetácie SBS v Bratislave v spolupráci s Kerteszeti E-gyetem, Institutum botanicum Universitatis horticulturae v Budapešti, zameraná na štúdium xerothermnej, pieskomilnej, synantropnej a vodnej vegetácie na vybraných lokalitách v Maďarskej ľudovej republike.

V lužných lesoch pri Dunakiliti sme si prezreli jedno z mála pôvodných výskytov *Vitis sylvestris*. V lesoch v okolí Mosonmagyaróváru sme sa zastavili na lokalitách s početným výskytom *Arum maculatum*, *A. alpinum* a prof. A. Terpb nás oboznámil s ich druhovou a vnútrodruhovou variabilitou.

Na Tomáshegy pri Balaton-aracz, sme obdivovali bohatý výskyt *Cotinus coggygria* a ďalších - u nás vzácných teplomilných druhov - *Convolvulus cantabrica*, *Paronychia cephalotes*, *Aethionema saxatile*, *Orleya grandiflora*, *Chrysopogon gryllus*, *Aegilops cylindrica* a pod. Balatonské jazero poskytl študijný materiál záujemcom o vodnú vegetáciu a príjemné ochladenie všetkým účastníkom.

V prvý deň, ktorý bol taký bohatý na poznatky a dojmy, sme ani netušili, že ten druhý bude ešte bohatší. S typickou xerothermnou vegetáciou sme sa zoznámili na polostrove Tihany. Druhy *Orlaya grandiflora*, *Verbascum speciosum*, *Salvia aethiops*, *Inula oculus christi*, *Convolvulus cantabrica*, *Crupina vulgaris*, *Paronychia cephalotes*, *Xeranthemum annuum* nás uvítali v plnom kvete. O slová obdivu nebola núdza, poznámkové bloky sa plnili, fotoaparáty pracovali...

Trasa exkurzie smerovala na juh do pohoria Mecsek. Na lokalite Ūtörövasút sme si vypočuli prednášku prof. Lehmana z Katedry geológie University Janusa Pannoniusa v Pécsi o geologickej stavbe a vegetácii pohoria.

V pohorí Villányi-hegy, na lokalitách Nagyboršszény a Kontrataihegy sme pokračovali v štúdiu teplomilnej flóry. Upútal nás najmä výskyt *Ceterach javorkaeum*, *Trigonella gladiata*, *Ruscus aculeatus*, *Helleborus odorus*. Vo Villányi-hegy sa trasa exkurzie obrátila smerom na sever, opäť do pohoria Mecsek. V Čertovej rokli sme videli na prirodzených stanovištiach *Tilia tomentosa*, *Vitis sylvestris*, *Helleborus odorus*, *Colutea arborescens*, *Phyllitis scolopendrium*, *Lasium trilobum*.

Z časových dôvodov nebolo možné zastaviť sa na všetkých zaujímavých lokalitách a tak i z idúceho autobusu sme obdivovali kvitnúce porasty *Castanea sativa* a expanziu adventívneho druhu *Asclepias syriaca*.

Na pozemkoch Štátneho majetku Sükosd /Bacska/, kde sa venujú šľachteniu ovocných stromov a vinnej révy, sme sa zastavili vo višňovom sade a na lesostepnej lokalite s výskytom druhov *Euphorbia pannonica*, *E. seguierana*, *Linum flavum*, *Astragalus onobrychis*. Navštívili sme i známe vinárske múzeum Hajospincék. Prednášku o histórii pestovania vinnej révy a súčasných odrodách nám predniesol Ing. L. Takács.

Návšteva Kiskunsági nemzeti park-u v Bugáci patrila k vrcholným zážitkom. Upútala nás nielen pieskomilná vegetácia a výskyt druhov *Juniperus communis*, *Alkanna tinctoria*, *Linum hirsutum*, subsp. *glabrescens*, *L. austriacum*, *Scorzonera hispanica*, *Chrysopogon gryllus*, *Secale sylvestre*, *Holoschoenus romanus*, ale i krajinárska hodnota neopakovateľne krásneho kraja.

Posledný deň sme navštívili Botanickú záhradu v Soroksári. Zaujalo nás jednak rozdelenie, štúdijné ciele záhrady a snaha pestovať všetky endemity MĽR. Zvláštnosťou bol aspekt s *Gypsophila paniculata*, ktorá sa hojne vyskytovala nielen v botanickej záhrade, ale aj na početných lokalitách medzi Bugácom a Budapešťou.

Záver príspevku chcem venovať poďakovaniu vedúcemu katedry botaniky prof. Andrásovi Terpővi. Nezištne rozdával svoje bohaté znalosti o kvetene Mačarska, neúnavne nás sprevádzal a svojím osobným šarmom bol dušou celej exkurzie. Toto cenné podujatie zorganizovala RNDr. M. Zaliberová, CSC., z ÚEBE CBEV SAV a neúnavne sa starala o jeho úspešný priebeh. Im obo, i ich priateľom, ktorí nás sprevádzali na miestnych lokalitách, prof. Lehmanovi, Dr. Kláre Bálint, Ing. Takácsovi a Dr. E. Grus patrí naša vďaka.

O jednej zabudnutej botanickej exkurzii v Tríbeči

Slovenská botanická spoločnosť organizuje každoročne aspoň jednu botanickú exkurziu na území Slovenska, ale ajj mimo SSR. V roku 1984 doviiedla zúujemcov do pohoria Tríbeč. IV. zjazd SBS a jeho exkurzie nasmerované na južné Slovensko /Burda, slaniská/ do Považského Inovca akosi zatienili tú prvú, júnovú, a márne sme hľadali informácie o nej v publikovaných materiáloch spoločnosti. Preto sa k nej vraciame touto krátkou spomienkou.

Exkurzná trasa viedla do skupiny Zobora a skupiny Jelence, dvoch najjužnejších podcelkov Tríbeča. Prvá zastávka - Nitrianske Hrnčiarovce - smerovala do jehodových kultúr medzi vinohradmi s výskytom vzácneho spoločenstva burín /*Misopateles-Galietum parisiensis* Kropáč et Svobodové 1984 prov./ . Zaujímavá bola kvetena lemov ciest i trévnatých porastov medzi vinohradmi a agétinami, hoci výrazne odlišná od kveteny Zoborskej lesostepi, Zobora a iných lokalít s výpnebytnou vegetáciou.

Druhou zastávkou boli Velčice, obec pod kremencovými hôrkami v skupine Jelence. Exkurzná trasa viedla odlesneným svahom /Príhoň/ s pasienkami /*Anthoxantho-Agrostietum nar-detosum*/ a vresoviskami /*Genista germanicae-Callunetum*/ k lesnému okraju s porastami *Vulpia myuros* v optimálnom fenologickom vývoji a ďalej smerovala k vrcholu kóty 341,0 m n.m. Prechádzala kyslomilnými dubinami výmladkového pôvodu a druhovo chudobnými vresoviskami /*Genista pilosae-Callunetum*/, blízko porastov efemérnych veroník /*Veronica verna*, *V. dillenii*/ na lesných okrajoch atď.

Účastníci exkurzie, najmä bratislavskí botanici, mali možnosť poznať kvetenu a vegetáciu Tríbeča trochu z inej strany, Väčšina exkurzií totiž smeruje do okolia Nitry - na Zobor, Lupku či Zoborskú lesostep s xerothermnou výpnebytnou vegetáciou. Mohli vidieť niektoré chránené, ohrozené a vzácne druhy Tríbeča, ktorého značné územie je od roku 1985 súčasťou Chránenej krajiny oblasti Ponitrie.

P. Eliáš

VII. ročník odborných kurzov SBS pri SAV pre stredoškolskú mládež

V júni 1987 sa na Ústave experimentálnej biológie a ekológie CBEV SAV v Bratislave uskutočnili floristický kurz a kurz fyziologickej ekológie rastlín, ktorých sa zúčastnilo 28 žiakov II. a III. ročníkov zo 7 gymnázií z Bratislavy a okolia /Malacky, Senec, Sereď/. Úroveň kurzov bola dobrá. Znovu sa ukázala potreba urýchleného vypracovania odborných textov pre kurz fyziologickej ekológie rastlín.

P. Eliáš

Personálie

=====

V druhom polroku 1987 si pripomírame životné jubileá nasledovných členov Slovenskej botanickej spoločnosti:

doc. Ing. Mária Benková, CSc. /10.8.1927/, doc. RNDr. Rudolf Herich, CSc. /27.11.1927/, Ing. Eva Hoffmannová /4.8.1937/, Ing. Klára Churová /2.7.1937/, Ing. Anton Janitor, CSc. /29.8.1937/, RNDr. Vladimír Kozinka, Dr.Sc. /25.9.1927/, RNDr. Ing. arch. Otašer Kuča, CSc. /13.10.1927/, RNDr. Štefan Maglocký, CSc. /19.12.1937/, RNDr. Ľudovít Ondriš, CSc. /17.11.1927/, prof. RNDr. Ivan Petrov, Dr.Sc. /18.9.1897/, RNDr. Svetlana Podstavková, CSc. /1.7.1937/, RNDr. Margita Rychlová, CSc. /19.11.1927/.

Výbor SBS jubilantom srdečne blahoželá.

Životné jubileum Doc. RNDr. Alžbety Herichovej, CSc.

V decembri 1987 slávi významné životné jubileum dlhoročná členka a funkcionárka Slovenskej botanickej spoločnosti SAV Doc. RNDr. Alžbeta Herichová, CSc. Vysokoškolské štúdium ukončila na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave v r. 1961 a od tej doby na tejto fakulte pracuje. Najprv ako asistentka, odborná asistentka a teraz ako docentka.

Od svojho nástupu na fakultu sa aktívne zapojila do pedagogického procesu. Prednáša všeobecnú botaniku, experimentálnu anatómiu rastlín, vedie praktické cvičenia z mikroskopickej techniky, z cytológie a anatómie rastlín. Počas svojej pedagogickej práce vychovala rad diplomantov, absolventov Prírodovedeckej fakulty UK. Bohaté pedagogické skúsenosti v plnej miere využívala vo funkcii predsedníčky a členky pedagogickej komisie SBS a ŠBS.

Vo vedeckovýskumnej činnosti jubilantka sa zameriava na štúdium vplyvu morfogénnych faktorov prostredia na cytodiferenciáciu rastlinných buniek, mitózu, cytokinézu a diferenciáciu rastlinných pletív a orgánov. Z tejto problematiky vypracovala kandidátsko-dizertačnú prácu a publikovala celý rad odborných pojednaní. Pozornosť si zasluhujú aj jej metodické práce ako napr. metóda pozorovania morfológie pokožkových buniek s bohatým výskytom trichómov. Okrem opublikovania odborných článkov je potrebné spomenúť spoluautorstvo Doc. RNDr. A. Herichovej, CSc. na tvorbe skrípt a vysokoškolskej učebnice Biológia rastlín.

Do ďalších rokov jubilantke želáme veľa zdravia a úspechov v práci i osobnom živote.

J. Hudák

RNDr. Helena Ružičková, CSc. jubiluje

Keď pri fytoecenologickom zápise hovoríme plus, píše sa krížik. Znamená to prezenciu druhu v rastlinnom spoločenstve. Významného päťkrížikového jubilea sa dožíva v tomto roku Helena Ružičková, známa doma a v zahraničí ako fytoecenologička-pratologička.

Túžba po vzdelaní a láska k prírode ju priviedla na Prírodovedeckú fakultu Univerzity Komenského. Počas štúdií,

neskôr v Botanickom ústave, potom v Ústave biológie krajiny a v integrovanom Ústave experimentálnej biológie a ekológie Slovenskej akadémie vied sa venovala štúdiu lúk a slatín na Východoslovenskej nížine, Vihorlate, v Liptovskej kotline a inde. V jej prácach sa odzrkadľujú trendy vo vývoji európskej fytoocenológie, ako je funkčnosť rastlinných spoločenstiev, ich ochrana, stabilita, význam determinujúcich faktorov a antropické vplyvy na dynamiku vegetácie. Výsledky jej vedeckej aktivity našli praktické uplatnenie. Vypracovala originálnu metódu na hodnotenie a mapovanie trvalých trávnych porastov, ktoré sa poučila v ekologických plánoch krajiny na Východoslovenskej nížine, pri Klenovci, Lúčkach, v Liptovskej kotline, Považskej Bystrici a v Bratislave. Delíme sa s Tebou o radosť nad dosiahnutými výsledkami, Helenka. Do ďalších rokov Ti prajeme dobré zdravie, veľa radosti v osobnom živote a pokračujúcu zaoberanosť v tvorivej práci.

Š. Maglocký

J e s e n n ý p r e d n á š k o v ý c y k l u s
=====

V Bratislave, v zasadacej miestnosti na Sienkiewiczovej 1,
o 14.00 hod., ak nie je uvedené inak.

28.10. 1987 Seminár pri príležitosti významného životného jubilea dvoch členov SBS. Bratislava, Mlynská dolina, pavilón B-2, č.dv. 446, o 14.00 hod.

Ing.J. K o l e k, Dr.Sc.: Zhodnotenie vedeckej a organizátorskej práce RNDr.V. Kozinku, Dr.Sc., pri príležitosti významného životného jubilea.

RNDr.P. E l i á š, CSc.: Prieduchy a ich regulačné funkcia.

Doc.RNDr.M. B o b é k, CSc.: Zhodnotenie celoživotnej práce doc.RNDr.R. Hericha, CSc., pri príležitosti významného životného jubilea.

Doc.RNDr.L. K o š ť é l, CSc.: Vplyv niektorých herbicídov na ultraštruktúru rastlinnej bunky.

Doc.RNDr.J. H u d é k, CSc.: Morfogenéza plastidov.

18.11. 1987 RNDr.A. L u x, CSc.: Zaujímavosti flóry severného Mexika /Dia/.

25.11. 1987 RNDr.P. E l i á š, CSc.: Ciele, metódy a aktuálne problémy populačnej biológie rastlín so zreteľom na slovenské populácie.

26.11. 1987 Jesenný a l g o l o g i c k ý seminár. Dúbravská cesta 14, pracovňa RNDr.F. Hindáka, Dr.Sc., o 14.00 hod.

2.12. 1987 RNDr.J. Š e f f e r, RNDr.E. Š e f f e r o v á: Vhodnosť použitia numerických analýz pre syntaxonomickú revíziu /na príklade r. Calamagrostietalia villosae vo Vysokých Tatrách/.

9.12. 1987 RNDr.L. B e r t c v é, CSc. a kol.: Spracované taxony Flóry Slovenska IV/3 rody Malus, Cerasus, Filipendula, Cidonia, Fragaria, Waldsteinia, Potentilla, Spirea, Prunus, Padus, Amygdalus, Persica/.

16.12. 1987 RNDr.W. Z i e g l e r, CSc.: Informácia o dlhodobej služobnej ceste na Yale University - USA /Dia/.

7.1. 1988 RNDr.E. M a s a r o v i č o v é, CSc.: Poznatky zo študijnej cesty vo Švédsku /Univerzity v Lund, Upsala, Umea /Dia/.

13.1. 1988 RNDr.M. L u x o v é, Dr.Sc.: Anatómia vegetatívnych orgánov Daphne arbuscula Čelak. /Príklad štúdia systematickej a ekologickej anatómie/.

20.1. 1988 RNDr.J. M o r a v e c, Dr.Sc.: Flóra a vegetácia Alžírsko /Dia/.

27.1. 1988 RNDr. A. L a c k o v i č o v é, CSc., RNDr.A. K u b í n s k a, CSc.: Lišajníky a machorasty Podunajskej nížiny.

V Košiciach, Botanická záhrada UPJŠ, Ménesova 23, o 14.00 hod.

- 7.10. RNDr. P. Č e r n a j, CSc.: Tematická cesta za rast-
1987 linstvom Grécka a Turecka.
RNDr. V. M i k o l á š : Pohľad na vegetáciu Turecka.
- 18.11. RNDr. I. Š m i d t : Najnovšie poznatky z floristic-
1987 kého výskumu východného Slovenska.

Exkurzia:

- 3.10. Slovenský raj.
1987

V Arboréte Mlyňany, v zasadačke Ústavu dendrológie CBEV SAV,
Vieska nad Žitavou, o 9.00 hod.

- 12.10. Ing. V. Š u r d o v ý, prom. chem. F. B e r t a. Proble-
1987 matika fytoncidov v životnom prostredí a zabezpečenie
ich výskumu v podmienkach Arboréte Mlyňany.
- 16.11. Ing. I. T á b o r, CSc.: Niektoré aspekty introdukcie
1987 drevín do Arboréte Mlyňany.
- 14.12. RNDr. T. S a l a j o v ý : Vegetatívne množenie ihlič-
1987 natých drevín.